

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยอาศัยการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของรัฐ หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเป็น หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย องค์กรของรัฐทุกองค์กรจึงมีหน้าที่ร่วมกันตรวจสอบความจริงแท้ (Truth Theory) ของคดี อย่างกระตือรือร้น เพื่อเข้าคลี่คลายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่งและทำคำชี้ขาดในที่สุด

อุปสรรคในการพัฒนาการอำนวยความยุติธรรมที่มีพนักงานอัยการเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ คือการนำระบบการต่อสู้ระหว่างคู่ความเหมือนในคดีแพ่งมาใช้ในระบบการดำเนินคดีอาญา โดยรัฐ องค์กรในชั้นสอบสวนและศาลก็ไม่ได้ทำหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงในเชิงรุก ซึ่งนักนิติศาสตร์ไทยส่วนมากเห็นว่า การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเป็นการต่อสู้กันระหว่างคู่ความ ดังที่ปรากฏเด่นชัดในทางปฏิบัติของศาลไทยในปัจจุบันที่มีบทบาทวางเฉย (Passive) ในการรับฟังการต่อสู้ระหว่างฝ่ายโจทก์ซึ่งอาจเป็นพนักงานอัยการ ต่อสู้ด้วยพยานหลักฐานกับจำเลยซึ่งอาจเป็นทนายความ เช่นนี้บทบาทของคู่ความจึงมีความสำคัญในการค้นหาความจริงแทนรัฐ ทำให้บทบาทของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต่างเข้าใจว่า การค้นหาความจริง กระทำเพื่อยืนยันว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดเพียงพอที่จะฟ้องร้องต่อศาลเท่านั้น ทั้งที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ทำให้หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติไม่สอดคล้องกัน โดยกระบวนการค้นหาความจริงของพนักงานอัยการตามมาตรา 143 ยังให้อำนาจพนักงานอัยการในการตั้งสอบสวนเพิ่มเติมและเรียกพยานคนใดมาเพื่อซักถามหาความกระจ่างประกอบความคิดเห็นก่อนที่จะสั่งคดี ทำให้มีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) ในการสอบสวนและสั่งคดีนั่นเอง

ในประเทศฝรั่งเศส การสอบสวนเป็นปัญหาเกี่ยวกับพนักงานอัยการโดยตรง เพราะการสอบสวนฟ้องร้องถือเป็นกระบวนการเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้ ความรับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้องจึงตกอยู่ในองค์กรเดียวคือ อัยการ ดังนั้นในต่างประเทศในระบบสากลไม่ค่อยเกิดปัญหาในการกลั่นกรองและตรวจสอบคดีอาญามากนัก อำนาจการสอบสวนอยู่ภายใต้การควบคุมของอัยการ และอัยการเป็นพนักงานสอบสวนด้วย มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานซึ่งกระทำ เพื่อ

ประโยชน์ในการพิจารณาสั่งคดีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่พนักงานอัยการรับคำร้องทุกข์ และพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไรกับคำร้องทุกข์ อัยการยังสามารถสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาหรือยุติคดี (Classements sans suite) หากเห็นว่าความผิดนั้นเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่ต้องเสียไป หรือ การดำเนินคดีกับการกระทำความผิดนั้นไม่มีประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ อัยการยังมีบทบาทในการตรวจสอบมาตรการบังคับทางอาญา ซึ่งโดยรวมแล้วพนักงานอัยการตามระบบสากลจะมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐและอำนวยความสะดวกธรรมชาติและรับผิดชอบต่อการสอบสวนให้ผ่านไปอย่างถูกต้อง ด้วยอำนาจที่มีจะทำให้ความเป็นภาวะวิสัย มีมาตั้งแต่ต้น กรณีการสั่งคดีและดำเนินการต่างๆจึงมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ของอัยการย่อมจะต้องมีความรับผิดชอบ ถึงแม้จะมีอำนาจสอบสวนอย่างกว้างขวาง แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนมีความเป็นภาวะวิสัยที่เพียงพอไม่แพ้ระบบของฝรั่งเศส โดยอำนาจที่พนักงานอัยการมีความสามารถเรียกพยานคนใดมาสอบถามหรือสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็นคุณกับจำเลยได้ด้วย ทำให้เกิดความสมบูรณ์ ความเหมาะสมตามรูปแบบของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution)

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจจะศึกษาหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่เป็นหัวใจและบ่อเกิดแนวคิดที่จะนำไปสู่ การแก้ไขปัญหาและมุมมองในกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอัยการ โดยเปรียบเทียบและวิเคราะห์กับระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส เพื่อการแก้ไขปัญหาให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ โดยศึกษาตามระบบของฝรั่งเศส ในส่วนที่เกี่ยวกับการกลั่นกรองคดีและบทบาทของพนักงานอัยการในความเป็นภาวะวิสัย เพื่อเปรียบเทียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยที่มีอยู่ และหน้าที่คุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของจำเลยได้ด้วย รวมถึงความชัดเจนในชั้นสอบสวน และชั้นสั่งคดี และผลกระทบที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอื่นด้วยเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสมต่อสภาพการณ์ในปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและบทบาทของอัยการในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานและการตั้งคดีและโครงสร้าง รวมถึงบทบาทของตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศ ฝรั่งเศสเปรียบเทียบกับประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาบทบาทความเป็นภาวะวิสัยของพนักงานอัยการก่อนสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี

3. เพื่อศึกษาบทบาทองค์กรสอบสวนและตั้งคดี ในการค้นหาความจริงและจุดมุ่งหมายการตั้งคดีของอัยการของประเทศ ฝรั่งเศสเปรียบเทียบกับประเทศไทย

4. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความเหมาะสม ปัญหาและอุปสรรค ของการการค้นหาความจริงขององค์กรในคดีอาญาและการผลกระทบที่เกิดจากปัญหาในชั้นสอบสวน เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปรับปรุง

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

กระบวนการในการแสวงหาความจริงในคดีอาญาของไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติให้อำนาจองค์กรสอบสวนและตั้งคดีค้นหาความจริงแท้ได้อย่างกว้างขวางของคดีรัฐ แต่ในทางปฏิบัติขององค์กรกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยยังมีความสับสนในเรื่องหลักการดำเนินคดีอาญา มีการนำกลไกวิธีการต่อสู้ระบบของกลุ่มความมาใช้ โดยเฉพาะบทบาทของพนักงานอัยการในการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวน ฟ้องร้อง อำนาจการตั้งคดีของอัยการ และการตั้งคดีที่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายได้หรือความเป็นภาวะวิสัย รวมถึงบทบาทการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ป้องกันผลประโยชน์ของส่วนรวม การอุทธรณ์ ฎีกาเพื่อประโยชน์ของจำเลยว่ากระทำได้หรือไม่เพียงใด และหน้าที่อื่นๆ ซึ่งอัยการในประเทศฝรั่งเศสมีบทบาทสำคัญในคดีอาญา อันจะสะท้อนให้เห็นบทบาทและรวมถึงการปรับเปลี่ยนที่ควรจะเป็นของอัยการของไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาประเด็นของการตั้งคดีของพนักงานอัยการ โดยศึกษาระบบการกล่าวหา กับระบบไต่สวน ศึกษาการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ การตั้งคดี กับการตรวจสอบค้นหาความจริงโดยรัฐ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบในประเทศไทยกับฝรั่งเศส รวมถึงแนวคิดของหน่วยงานในองค์กรชั้นสอบสวน ในการเข้ามาตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการตั้งคดีของพนักงานอัยการ แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษาในลักษณะวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาจากเอกสารข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น หนังสือ วารสาร คำพิพากษาฎีกา ผลการวิจัย ศึกษากฎหมาย ศึกษากฎหมายเป็นสากล วิจัย วิทยานิพนธ์ เพื่อนำมาหาแนวทางปรับปรุง แก้ไข และเสนอแนะในทางเป็นประโยชน์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและบทบาทของอัยการในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานและการสั่งคดีและโครงสร้าง รวมถึงบทบาทของตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศ ฝรั่งเศสเปรียบเทียบกับประเทศไทย
2. ทำให้ทราบบทบาทความเป็นภาวะวิสัยของพนักงานอัยการก่อนสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี
3. ทำให้ทราบบทบาทองค์กรสอบสวนและสั่งคดี ในการค้นหาความจริงและจุดมุ่งหมายการสั่งคดีของอัยการของประเทศ ฝรั่งเศสเปรียบเทียบกับประเทศไทย
4. ทำให้ทราบความเหมาะสม ปัญหาและอุปสรรค ของการการค้นหาความจริงขององค์กรในคดีอาญาและการผลกระทบที่เกิดจากปัญหาในชั้นสอบสวน เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปรับปรุง